

Jadranje skozi severozahodni arktični prehod

Ruto nad severnim ameriškim kontinentom je prvič preplul slavni Roal Amundsen v začetku prejšnjega stoletja, vendar ruta ni bila prehodna za normalno navigacijo vse do leta 2009. Zaradi globalnega segrevanja se na tej ruti neprehodni led ne ustvarja več. Tako lahko z veliko načrtovanja in prav toliko sreče v poletnih mesecih po tej najkrajši poti preidemo na drugo stran sveta. Jadralca sta se za to pot odločila iz razloga, da bi se vsi bolj zavedali sprememb, ki se dogajajo okoli nas, vendar niso tako očitne kot na robu Arktike.

Glede na to, da Nicolas in Edvin nista imela izkušenj z jadranjem v arktičnih pogojih niti veliko denarja, je njuna odločitev o ambiciozni pustolovščini že skoraj mejila na norost. Nihče ju ni mogel odvrniti od njune zamisli in tako sta skrbno načrtovala pot, ki so jo mnogi entuziasti spremljali preko interneta. Izbrala sta jadrnico, ki jo je kupil Edvin, in jo pripravila za ekstremno plovbo. Hallberg-rassy 31 monsun je bil izdelan leta 1976, zasnovan in oblikovan pa

V začetku leta sta se mlada jadralka, Kanadčan Nicolas Piessel in Šved Edvin Buregren, odločila prejadrtati Severozahodni prehod, ki čez Arktični ocean povezuje Atlantski s Tihim oceanom in je sestavljen iz nekaj kanalov, znanih pod skupnim imenom Severozahodni prehod.

✦ **MARKO KNEŽEVIĆ** ✦ foto: Edvin Buregren, Nicolas Piessel

↑ Dobrih devet metrov dolga lupinica.

posebej za daljše bivanje na morju ter varno in udobno plovbo. Za plovbo ju je najbolj navdušil znani švedski jadralec Kurt Bjorklund, ki je z enako jadrnico tri krat objadral svet. Dejstvo, da je jadrnica stara skoraj 40 let in dolga samo 9,31 metra, ni oviralo mladih jadrancev, ki sta bila prepričana, da je ravno takšno plovilo pravo za njun izziv. Pripravi jadrnice sta posvetila veliko ur dela, saj je bilo treba zamenjati in preurediti nekaj ključnih stvari, kot so takelaža in električne instalacije, dodati radar in vetrnico. Za večino del je bil kot lastnik jadrnice odgovoren Edvin. Pripravljal je jadrnico, hkrati hodil v službo in ob tem ritmu na koncu dejansko ni bilo časa niti za spanje. Edvinove izkušnje z jadranjem so večinoma vezane na Švedsko, kjer je plul z malimi jadrnicami, delal pa je kot oblikovalec svetil in takšno življenje ga ni več zadovoljevalo. Dokler se ni nekega dne odločil kupiti jadrnico in kreniti novim dogodivščinam nasproti. Ni si mogel izmisliti boljše-ga načina kot potovanje, ki ga bo pripeljalo do roba osebnih zmožnosti ter do pravega užitka in občutka izjemnega dosežka, po katerem je hrepenel.

Projekt dveh entuziastov

Za razliko od Edvina živi Nicolas s svojimi starši na jadrnici že skoraj celo življenje in mu jadrnanje po oceanih ni pomenila nobeno novost. Ko sta se začela pripravljati na plovbo, je v Kanadi skrbno pripravljala navigacijo in načrt poti. Vsak dan sta si s prijateljem na drugem koncu oceana dopisovala, dva krat na teden pa komunicirala preko Skypa. Tako sta cel čas koordinirala njun projekt. Priprave za jadrnanje in navigacijo po severnih morjih oziroma v ledenih predelih zemeljske krogle so namreč zelo kompleksne. Kako to storiti, ne piše v nobenem učbeniku, zato se je treba zanesti na številne zgodbe in beležke iz različnih komercialnih in raziskovalnih ladij. Proti ledenim ploščam, ki so na površini videti male ali so celo tik pod površjem, jadrnica nima nobenih možnosti, saj se lahko njen trup hitro razbije. Zelo pomembno na pot vzeti palice, s katerimi lahko ledene plošče odrivaš S pomočjo ledenih vijakov, ki se uporabljajo v alpinizmu, pa se lahko celo privežeš za večjo ledeno ploščo in z njo počasi pluješ skozi kanal, kar je celo bolj varno od plovbe skozi gosti led. Ko bosta Nicolas in Edvin prešla severni Atlantik in vstopila v arktični pas, ju odprto morje ne bo več toliko skrbelo. V tem delu je večja nevarnost pomanjkanje natančnih pomorskih kart, zato bo zelo težko oceniti, kje se lahko zaustavita in kje ne. Čeprav je verjetnost za nastanek velikih valov relativno mala, pa je nevarnost zaradi nizkih temperatur morja in povečane relativne gostote še vedno velika. Moč tako gostega morja je namreč veliko večja, kar predstavlja za jadrnico resno težavo. Naslednji problem je navigacija, saj so si z ledom prekriti otoki med seboj zelo podobni, premikanje ledu pa

spreminja pokrajino, ki jo je zelo težko primerjati s pomorskimi kartami. Sidranje je zelo zahtevno in nevarno, saj v večini fjordov obstaja možnost razvijanja katabatičnih vetrov (po vzoru naše burje), ki dobijo po soteskah dodaten pospešek. Zelo dobro se bosta morala privezati za obalo, da bosta lahko nasprotovala vetru, ki pogosto piha s hitrostjo nad 50 vozlov.

Priprava na ekstremne pogoje

Ko sta jadrca vse bolj podrobno načrtovala pot, sta hitro ugotovila, da bosta imela težave s količino opreme, ki je nujna za takšno potovanje. Njuna jadrnica ima sicer veliko skladišnega prostora, vendar je potrebna res skrbna priprava na ekstremne pogoje, ki jim bo posadka izpostavljena, poleg tega si želita še na kopensko ekspedicijo. Pri takšnih potovanjih obstaja nevarnost, da bo pot ovirana in bosta morala dlje časa bivati v arktičnih pogojih, kar pomeni, da morata imeti dovolj energije, goriva in hrane za preživetje še daljšega obdobja od načrtovanega. Po več mesecih so se dela na jadrnici bližala h koncu, vsa oprema je nekako pospravljena, hrane in vode je dovolj, zaloge bosta še lahko dopolnila preden se poslovita od civilizacije. V začetku namreč nima smisla vsega strpati na jadrnico, ker dodatna teža poslabša plovne značilnosti plovila. V istem času je bila pripravljena tudi ruta, čeprav sta v tem trenutku zamujala že nekaj tednov glede na planirani datum odhoda, zato ni bilo več nobenega razloga za čakanje. Od zahodne Švedske sta najprej jadrjala do otočja Orkney in nato v Reykyavik na Islandiji ter Nook na Grenlandiji. Iz Grenlandije je bil načrt pluti bolj severno, kot je običajno, in pustiti otok Devon z

južne strani, nato pa se spustiti proti zalivu Northumberland in od tod v luko Resolute. Pot bi lahko nadaljevala skozi zaliv Vikonta Melvilla in nato skozi ožino McClure dalje proti Tihemu oceanu pod pogojem, da karte ledu kažejo na prost prehod.

↑ Divja narava na severu.

Prvi dnevi po izplutju

Četrtega julija sta končno izplula iz Malmoa. Veter je pihal naravnost v premeč in ker je bilo orcanje zaradi gostega prometa prenevarno, sta prižgala motor. Ko sta že bila mimo Helsingborga, je na žalost veter ojačal, tok pa se je obrnil proti njima. Odločila sta se jadrati direktno v Kullen na zahodni obali Švedske, od tam pa v Skagen na severu Danske. Na srečo je napoved vremena predvidevala južni veter, kar bi jima omogočilo direkten kurz do otočja Orkney severno od Škotske. Napoved je bila točna in po prehodu južno od Norveške sta obrnila za 30 stopinj in jadrjala direktno proti Orkneyu. Veter je nadaljeval z obračanjem smeri in začel pihati direktno v krmo, hitrost se je povzpela na več kot sedem vozlov, jadrnica pa je divjala skupaj z valovi, večjimi od treh metrov. Samo šest dni po

↑ Od skoraj bonac...

➔ ... do viharjev.

odhodu sta prišla v mirni zaliv v Orkneyu, kjer je glavno mesto Kirkwell. Bilo je videti, kot bi prijadrala v preteklost: neokrnjena pokrajina z visokimi črnimi planinami in prekrasnimi zelenimi pašniki v dolini. Pašlo se je nekaj ovc, medtem ko je bilo na dnu uvala komaj opaziti majhne kamnite hiše, iz katerih se je leno dvigal dim v sivo nebo. Tukaj bosta počakala, da se jima pridružita dva prijatelja, s katerima bosta preplula naslednjo etapo do Islandije. Po letalskem letu, vožnji z dvema različnima vlakoma in enem trajektu, sta njuna prijatelja končno prispela v Kirkwell, kjer sta se vkrcala na jadrnico. Popoldan je bilo treba še marsikaj postoriti, večer pa so vsi izkoristili za obisk puba. Tam so se družili z gostoljubnimi ribiči in noč se je zavlekla, zgodaj zjutraj pa so s plimo že morali izpluti. Oddaljili so se od Orkneya ter z malim flogom in skrajšanim glavnim jadrom orcali direktno proti Islandiji. Ponoči je postalo zelo mrzlo in začelo je deževati. Dolga noč v Kirkwellu je pri Edvinu pustila sledi in počasi je zaspal v kokpitu in sanjal švedsko poletje. Nicolas ga je ob zori zbudil in se razjezil, saj je Edvin zaspal v času njegove

straže. Ko je Edvin želel leči v posteljo, so jadrnico obkrožili delfini, hitro zatem pa so se znašli med jato skoraj stotih kitov. Po tem izjemnem srečanju s sesalci je veter popolnoma prenehal pihati in prižgali so motor. V naslednjih 48-ih urah ni bilo niti malo vetra, zato so se z motorjem počasi približevali Islandiji in vpluli v luko mesta Reykyavik.

Naravnost do Arktike

Čas hitro teče, zato so želeli čim prej proti Grenlandiji, vendar jim močan veter ni pustil izpluti. Ponoči se je veter še okrepil in jadrnica je začela udarjati v ponton, zato so si sposodili stare gume, da bi jo zaščitili. Celo noč so popolnoma mokri bedeli na obali, medtem ko so se valovi prelivali preko valobrana. Pred zoro se je veter polegel in končno so lahko zaspali in se odpočili. Atlantski cikloni nastajajo južno od Islandije, zato sta imela v načrtu, da plujeta malo bolj severno. Tako bi naslednja ciklona prešla južno od kurza in prinesla vzhodni veter v krmo. Samo nekaj ur po odhodu je začel pihati močan veter, tako da sta morala jadra krajšati vsako uro, jadrnica pa je samo z malim flogom plula s hitrostjo več kot sedem vozlov. Pet metrov visoki valovi so prihajali s krme, dokler ni po več urah veter oslabil. Ugotovila sta, da sta v središču ciklona in ju na drugi strani čaka severni veter. Ko je ta zapihal z več kot tridesetimi vozli, je z viharnimi jadri življenje na jadrnici postalo vse bolj komplicirano. Konstantni udarci valov in nagibanje jadrnice so močno otežili normalno funkcioniranje. V kabini sta lahko le ležala in počivala, kuhanje in uporaba toaleta je postala misija nemogoče, poleg tega sta postajala vse

bolj utrujena. Kljub temu sta bila navdušena nad njuno malo jadrnico in njenim dobrim napredovanjem. Čeprav sta bila popolnoma premočena in lačna, sta še vedno zbijala šale na svoj račun. Potem pa se je spustila gosta megla, počasi sta plula po brezvetrju in upala, da bosta v kratkem prispela v zaliv Prins Christian. Vendar sta v megli vse pogosteje videvala ledene plošče, zato sta poklicala luško kapitanijo, ki jima je sporočila, da je preostanek poti neprehoden. Ni jima preostalo drugega, kot da sta se obrnila in postavila jadrnico v mirujoč položaj, da bi dočkala dan in boljšo vidljivost. Prvič, odkar sta izplula iz Orkneya, so se ponoči na nebu jasno videle zvezde.

Novo jutro, nov dan

Jutro je prineslo še več ledu, vendar sta se zaradi brezvetrja in lepega vremena podala naprej proti zahodni obali Grenlandije. Pazljivo sta pričela spremljati pomorska poročila o stanju ledu, situacija je bila vedno bolj negotova, nihče jima ni mogel zagotoviti prehoda, poročila pa niso bila vedno skladna. Na koncu sta zavila v malo ribiško mestece Nanortalik, kjer so se njuni strahovi potrdili. Nadaljevanje poti na sever bo v tem letu zelo tvegano, saj je ledu že sedaj veliko in vsak dan več. Po tolikšnem načrtovanju in plovbi je postalo jasno, da bosta morala pot nadaljevati prihodnje leto, nista pa se potovanju odrekla in vrnila domov. Nasprotno, odjadrjala sta v Labrador na kanadski obali, kjer bosta počakala do spomladi in takrat nadaljevala pot. Medtem ko počivata, pa mi že čakamo nove informacije in ju bomo pri njunem nadaljevanju pustolovščine spremljali tudi takrat. ➔